

En farlig udvikling for de hjemløse

Forsorgsfeltet i Danmark udvikler sig for tiden med rivende hast. Men det er desværre ikke nødvendigvis en udvikling, der tilgodeser de hjemløse.

Historisk set har forsorghjem og herberger optaget borgere i hjemløshed fra gaden og efter henvisning i et velfungerende samarbejde. Forsorghjem har typisk været statslige/ amtslige/kommunale organisationer, mens herberger typisk har været kirkelige organisationer, der især efter bistanndslovens indførelse i 1976 har arbejdet sammen med amter og kommuner med driftsoverenskomster. Der har været en fælles forståelse for, at alle borgere i Danmark, der var hjemløse, skulle kunne optages på ethvert forsorghjem eller herberg. Staten har historisk set altid deltaget med en finansiering.

Uden politisk kontrol

Siden kommunalreformen har selvejende og private aktører kunnet drive forsorghjem udelukkende med en godkendelse fra socialtilsynet. Det betyder konkret, at der de seneste få år er åbnet en lang række mindre private forsorgstilbud i forskellige ejerskabskonstruktioner. Det er en udvikling, der også ses for krisecentre. Principielt og reelt ligger oprettelsen af pladser uden for både ministeriets og kommunernes kontrol. Takststørrelserne er ligeledes uden for ministeriets og kom-

munernes kontrol, og de skal kun godkendes af socialtilsynet. Selvmøderprincippet gælder, som det altid har været gældende. Det er af hensyn til den hjemløse, der altid kan henvende sig og søge optagelse. Lederen bestemmer optagelse, hvilket er helt uafhængigt af den kommune, der skal betale og har et ansvar. Den hjemløse tager så at sige ”penge med ind ad døren”.

Da der ikke er statslig, kommunal og politisk kontrol med takststørrelser, betyder det, at kommunerne reelt ikke ved, hvor meget de skal betale for hvilke forsorghjem/herberg, hvad de får for pengene, og hvor lang tid der skal betales.

Lederen bestemmer også udskriv-

ning fra tilbuddet, og selvom en kommune fører tilsyn med brugerens sag på forsorghjemmet og evt. er utilfreds med boformens indsats, er det udelukkende lederen af forsorghjemmet, der bestemmer, hvorvidt borgeren skal have ophold eller udskrives fra boformen. Heller ikke her har kommunen nogen indflydelse. De nyligt opståede private tilbud har forskellige ejerskabskonstruktioner – konstruktioner, der åbner usete døre i drift af forsorghjem og herberger.

Lederens lønniveau er for eksempel udenfor enhver politisk kontrol, trods det kun er stat og kommuner, der betaler for opholdet. Der findes ingen legitim anledning for at kunne

“ De nyligt opståede private tilbud har forskellige ejerskabskonstruktioner. Lederens lønniveau er derfor udenfor enhver politisk kontrol, trods det kun er stat og kommuner, der betaler for opholdet.

kontrollere, hvorvidt der er en afbalanceret lønudvikling hos en leder, og som et nyt forhold ses der eksorbitant høje lønninger i feltet.

Hjemløse som kunder

Den seneste tendens er en ren markedsliggørelse. Forskellige nyoprettede tilbud lægger ikke skjul på, at man ser både forsorgsområdet og krisecenterområdet som et marked og dermed de hjemløse som kunder. Hvis man er privat virksomhed, er man afhængig af sine kunder, og det sidste, som en privat virksomhed ønsker, er at afskaffe sine kunder. Det har den konsekvens, at der for rent privatdrevende tilbud ikke er incitament til at afvikle hjemløshed. Det kan forudses, at ophold på private forsorgshjem bliver længere, og at grænsen for hjemløshed udvides i et omfang, så man er sikker på at kunne beholde en stabil og sikker kunde-gruppe og dermed en stabil og sikker indtægt. Ingen privat virksomhed ved sine fulde fem vil arbejde på at afskaffe sine egne kunder!

Mest udsatte afvises

Til det knytter sig, at de private forsorgshjem selv kan vælge, hvilken målgruppe de vil optage. I princippet er forsorgshjem og herberger landsdækkende, men den øgede privatisering betyder en ustyret segregering, hvor de mest udsatte hjemløse i stigende omfang afvises og dermed henvises ensidigt til de offentlige forsorgshjem, der både kan og vil optage den brugergruppe. Det er et faktum, at taksten for de private tilbud er markant højere end for de kommunale og selvejende med overenskomst. Det giver den ubalance, at private forsorgshjem med en mindre besværet og selvvalgt målgruppe har betydeligt bedre ressourcer end de forsorgshjem, der optager de mest belastede hjemløse. Skiftende regeringer, ministre, Socialstyrelsen m.fl. har gennem en



JAKOB MAY

Centerchef CFSI,
Center for Forsorg og
Specialiserede Indsatser
Forsorgshjemmet
Østervang, Aarhus
Kommune

årrække arbejdet fokuseret på at etablere en "Housing First" tilgang for forståelsen af arbejdet med hjemløse. "Housing First" går i sin enkelhed ud på, at man ikke skal opfylde en række betingelser - som for eksempel ædruelighed - for at få tilbudt en bolig, og at man i boligen skal have den rette støtte for at kunne bevare sin bolig og sit hjem. En række forsorgshjem arbejder derfor efter styrelsens anbefalinger med at udrede borgerens boligudfordringer og støttebehov med henblik på, at borgeren skal i egen bolig så hurtigt som overhovedet muligt.

Sat ud af spillet

Denne nationale strategi vil i høj grad blive suspenderet i forhold til, at feltet udvikler sig i privat retning. En række private boformer er ikke optaget af at bruge "Housing First" tilgangen, ligesom der ikke er nogen form for incitament forbundet med at afvikle hjemløshed. Resultatet bliver, at det udelukkende er kommunale og selvejende organisationer med driftsoverenskomst, der arbejder på at afvikle hjemløshed i et "Housing First" perspektiv, mens private aktører i feltet kan åbne pladser lige så hurtigt, som kommunale pladser lukkes, fordi det lykkedes at få hjemløse i bolig. Den nationale strategi er dermed sat ud af spillet.

Det er en kendt sag i det politiske arbejde, at man ikke skal lytte så meget til, hvad folk siger, men mere kigge på, hvad folk rent faktisk gør. I denne sammenhæng vil der være nogle private aktører, der er interesserede i at indfri statens strategi i forhold til "Housing First", men det er helt åbenbart, at der også vil være en række, der ikke vil give det meget opmærksomhed, da det jo udfordrer forretningsgrundlaget.

Nogle vil måske spørge: "Er det ikke bedre med forsorgshjems- og herbergpladser til de hjemløse i stedet

for at forsøge at etablere borgere i boliger, hvilket er prøvet, og hvad der alligevel ikke er lykkedes". Man jo godt sige, at det vil gælde for nogle hjemløse. Det er den gruppe, som man kan kalde langvarigt hjemløse med mange sociale problemer. Udfordringen er imidlertid den førnævnte segregering. Det vil under alle omstændigheder være de kommunale boformer, der kommer til at stå tilbage med den aller mest udfordrede hjemløshedsggruppe. Det er både i forhold til samarbejde med borgeren på et forsorgshjem og i øvrigt at arbejde med at få borgeren i egen bolig med den rigtige støtte. Når udgangspunktet er, at alle borgere i dette land skal være i den rigtige bolig og have et hjem med den rigtige støtte og uden langvarige ophold på forsorgshjem, er en privatisering af hjemløshedsfeltet direkte kontraindikerende, ligesom det kan diskuteres, om der skal tjenes penge på hjemløshed, og om skattekroner skal gå til kapitalakkumulation. Profit er profit, uanset om det er 2%, 12% eller 22%. ■

KRONIK

Kronikken er et rum for debat og vidensdeling. Der er plads til 7.000 enheder inklusive mellemrum. Teksten sendes sammen med et portræt til redaktør Thomas Kokholm på tkn@kl.dk, som også kan kontaktes på telefon 31 36 29 19